

Pouco teñen que ver as crenzas relixiosas para que o pensamento humano se inspire moitas veces nos mitos ancestrais da súa cultura. Rabindranath Tagore, de ascendencia brahmánica, non foi alleo á influencia do *Mahabarata* e do *Ramaiana*, as grandes epopeas do hinduísmo védico. Folga afirmar que moitas pasaxes bíblicas están presentes nas mellores obras da literatura occidental. Vou tomar eu unha parábola do Evanxeo de San Lucas –a do *Fillo pródigo*– para que me axude a comprender algúns desvaríos do presente.

Antes de nada convén advertir que resulta difícil ubicar a figura de Cristo nalgún dos bandos da confrontación social. Se cando malla nos mercaderes do templo aparece o Mesías revolucionario, case un Che Guevara prematuro, na parábola dos talentos amósase como axente comercial dos banqueiros. Depende da interpretación que del fagan os seus historiadores, os evanxelistas. Lucas, o autor da historieta do fillo gastador, non era un alcabaleiro calquera, como Mateo. Educado nas escolas gregas, tiña a carreira de médico, grande cultura e boa disposición para as artes plásticas. Ou sexa, que viña de casa grande, afeito a comer en mesa cuberta de mantel. Se for talvez arriscado calificalo de aristócrata, non lle podemos negar a súa condición de señorito. Diso vén a demora no relato dunha parábola que está ausente nos outros tres evanxelistas. Porque debería por glorificar a historia dun *bon vivant* da súa caste. A maioría dos lectores da miña xeración coñecen esta fábula, porque xurraba a fío nas prédicas do púlpito e nas leicións da escola. Vou traducila a enxoiata prosa actual para facer o apólogo máis comprensíbel. O fillo máis novo dun facendado colleu a herdanza do pai e foise para lonxe, gastando en pouco tempo a fortuna en diversións e pendangas. Espido de roupa e de diñeiro, para matar a fame entrou a servir de porqueiro na granxa dun vilego, quen non lle permitía fartarse coas landras coas que alimentaba os porcos. Foi entón cando acordou retornar á casa paterna, non por amor senón pola mantenza. O pai vestiuno de gala e matou un xato para celebrar o retorno do fillo.

Queixouse seu irmán, e con moita razón, cando de volta da viña escoitou a música e as danzas organizadas para festexar a volta do pródigo. El, que despois de tantos anos servindo a seu pai, nunca lle dera este un carneiro nen unha ola de viño para ir de farra cos amigos. O único prato extraordinario que comera fora unha pepitoria feita coa galiña que un can mordeira na hora do veciño. O recebimento dispensado ao esfameado libertino máis parecía o dun enriquecido emigrante retornado de Damasco, lugar onde daquela se facían as Américas. O atractivo económico desta cidade quizais explique a accidentada viaxe de San Paulo. A ela se dirixían moitos aventureiros para medrar e divertirse e non para pregar.

Calmouno o vello: “Sempre me serviche con lealdade. Cando eu morra todo canto teño será teu. Abóndache a ti o meu amor. Na casa paterna nunca tiveche luxos, pero tampouco pasaches fame. Tes que decatarte, meu filliño, de que teu irmán estaba morto e resucitou, que se extraviou e reapareceu”. Aquí remata a parábola segundo Lucas relatou. Ignoramos cal foi a

reacción do fillo leal, pois non coído que asentise resignado ao sermón do pai. Puido entrar a vergallazos e desfacer a festa. Sería a resposta máis lóxica e valente. Puido irse a Damasco coas mans limpas, pois a herdanza xa fora comesta polo crápula. O silencio de San Lucas parece suxerir que acreditou nas razóns aducidas polo pai. Non atopei referencias a esta pasaxe en ningún dos outros evanxelistas, pois sigo a desconfiar da versión dada por quen procede dunha extracción social máis elevada. A mentalidade do narrador distorsiona as máis das veces a obxectividade do relato.

Nesta altura xa o lector se terá preguntado a onde penso levarlo coa miña versión da parábola evanxélica. Falar aquí do fillo pródigo é tan absurdo como volver ao conto da Lámpada de Aladino. Úrxeme, portanto, dar canto antes unha explicación a quen ten a paciencia de me ler. O tema do artigo veume suxeiro pola situación que atravesa a economía occidental, e as medidas arbitradas polos gobernos para combatela. Se até nas perruquerías se fala dela non vou eu ignorala nos meus escritos. É ben coñecida a opulencia e molicie na que sempre viveu o capital, dilapidando alegremente as plusvalías obtidas da explotación do povo. Privatizou primeiro os recursos que a natureza nos deixou en herdo para servir a todos. Fixo despois, dos explotados, consumidores ademais de escravos. O que na especie humana sucedeu non tivo semellanza en nengunha outra. Dá figos a figueira para pombas brancas e para merlos muros. Un caso único de privatización é a feita coa mexada polos cánidos, coa particularidade de que a usurpación do territorio non dura máis que o cheiro dos ouriños. Acouta o lobo para riscar camiños, non para expulsar competidores.

As relacións do Estado co capital son as máis parecidas ás do fillo pródigo co seu pai. O capital arreñegou do Estado desde que se fixo mozo tras a revolución industrial do dezaioito. Non é que renunciase só á súa tutela. Antes de convertelo en servo, trancoulle as portas para que non puidese fiscalizar as súas falcatruadas. A única lei, o único poder admitido por el é a autoridade do mercado. Mercado libre para manter cativa a sociedade que escraviza. Antes de esbarar, falarlle de Estado ao capital era mentarlle o saca-untos. E vén agora, non humilde senón petulante, a esixir dos poderes públicos que o saquen da latrina económica na que o mergullou o sistema que ten como único deus. Salvemos entre todos os bancos, que tantos sacrificios levan feito por sacar de apuros aos seus hipotecados. Botémoslle unha man á industria do automóbel, na que un conselleiro de administración gaña máis nun mes que en cinco anos calquera dos seus operarios máis cualificados.

Salvemos o euro, salvemos o dólar, salvemos o ouro, aínda que o doente teña que agardar á morte para curar o reuma. Que máis dá. No cemiterio hai covas abondo para enterrar obreiros. “Proletarios de todo o mundo, únidevos”, frase escollida de bandeira polos revolucionarios do século pasado, coreouna hai pouco en Washington a “Reunión dos 20”, trocando *proletarios* por *capitalistas*. Aquela reunión na que o Presidente español

Antes de esbarar, falarlle de Estado ao capital era mentarlle o saca-untos. E vén agora, non humilde senón petulante, a esixir dos poderes públicos que o saquen da latrina económica na que o mergullou o sistema que ten como único deus

ocupou unha cadeira emprestada. Chora o Estado, cando nunca verteu unha bágoa polos emigrantes que se foron nen polos que veñen. Aos atributos clásicos que lle outorga a ciencia política –benefactor, liberal, do benestar– hai que engadirlle o máis importante: Estado salvavidas de banqueiros. Dame a risa, e tamén o pranto, escoitar ás Administracións públicas estimulando entre os consumidores a compra de vehículos para alimentar a fraca carteira de pedidos dos fabricantes. Aumentou a clientela dos comedores económicos. Rara vez aparecen nos telexornais, precisamente nun medio que reserva os mellores espazos para as crónicas de sucesos. Nunca entrou esta clientela nos debates parlamentarios. A tribuna está reservada para a dura metafísica da macroeconomía, non para falar das coitas da microsociedade.

E que fai o vulgo –o fillo servicial– sobrio antes na fartura e agora ignorado na miseria? A parábola silencia a súa reacción. Das

interpretacións que eu dei para suprir este silencio, os barbudos de Cuba desfixeron a festa co vergallo. “Chegou o comandante e mandou parar”, así reza a cántiga que levan na gorxa os modernos mambises da illa caribeña. Eu non pido tanto. Non pido o sacrificio dunha nova violencia a quen sempre viviu na violencia. Pero, por favor, non tomemos outra vez o camiño de Damasco. Deixemos de bicarlle a man a quen a empregou para darnos labazadas. Estamos dispostos a morrer, pero xamais volveremos chamar salvadores aos verdugos, pois iso foi o que fixemos cando acreditamos na mentira de que era o amo quen daba de comer ao seu criado.

BAUTISTA ÁLVAREZ

Jenaro Marinhoas del Valle (1908-1999): A memoria viva dun século de Historia da Galiza

[María Pilar García Negro]

Jenaro Marinhoas: memoria activa do século XX. Non só pola evidencia cronolóxica de a súa vida ocupar a práctica totalidade do século XX, decisivo por tantos factores na historia da Galiza, senón, e sobre todo, por ser modelo de galego moderno, isto é, fiel á súa Terra, leal coa súa patria, intelectual e escritor que, lonxe de calquer tentación de abandono en tan duras circunstancias como as que impuxo o desenlace da guerra civil española, continuou a tecer, amorosa e intelixentemente, a súa tea de significar, no teatro, na poesía, tamén na presenza pública vinculada ao nacionalismo galego contemporáneo, a Galiza toda.

Integrante das Irmandades da Fala; membro fundacional das Mocidades Galeguistas; discípulo que foi de Castelao ou de Suárez Picallo..., resulta ser un dos máis modernos, renovadores e adiantados autores do teatro galego contemporáneo, que, con limitadas edicións da súa obra en vida, hoxe podemos coñecer integralmente mercé á publicación da súa produción dramática completa realizada por Alexandrina Fernández Otero e Lino Braxe. O labor destes estudiosos, como o afán de Pablo González Mariñas e doutros membros da familia, unidos ao traballo rehabilitador de entidades como a Agrupación Cultural da Coruña “Alexandre Bóveda”, a Asociación Socio-Pedagóxica Galega ou a Asociación de Escritores en Lingua Galega (da que fora nomeado membro de honra), así como da inestimábel colaboración institucional da Concellaría de Cultura do Concello da Coruña, permite agora, a cen anos do seu nacemento, conmemorarmos debidamente a efeméride, nun acto de xustiza, de reubicación da nosa historia cultural e dunha memoria histórica galega merecente de tal nome.

Como Ricardo Carvalho Calero, Jenaro apuntouse á rectificación da historia da Galiza. Respeitando a tradición, desbota o tradicionalismo, mesmamente por lesivo para aquela. Profundo coñecedor da diacronía literaria galega, dedicou, en silencio e nun traballo constante de servizo a unha literatura galega que, malia todo, debía continuar e modernizarse á altura dos tempos, deixounos páxinas inmejorábeis do mellor teatro que se escribiu no século XX e que pede a gritos unha socialización

(leitura; coñecemento escolar; encenacións e representacións por toda a nación...) a que estas Xornadas desexan contribuír directamente.

Sabedor de que a lingua galega, e a cultura nela desenvolvida, teñen todo a gañaren na relación coa cultura portuguesa e en lingua portuguesa, practicou sempre aquel presuposto de estreitar vínculos con ela, herdado do nacionalismo galego de preguerra. Non demitiu nunca daqueles compromisos adquiridos xa na súa primeira xuventude e mantidos durante toda a súa vida. Porque xoven foi sempre e en contacto coa xente moza e coas xeracións posteriores á súa -que tanto e tan ben aprendemos del- estivo decote e, singularmente, nos seus derradeiros anos de vida. Sabedores nós, hoxe, de que todo llo debemos a persoas como Jenaro Marinhoas del Valle e de que a actual sincronía galega só se pode explicar e só ten sentido na recordación viva de tanta entrega intelectual e patriótica como a que el representou, convidamos a todo o público da Coruña, e da Galiza toda, a (re)coñecérmolos nel, na súa obra e no seu exemplo.

No cumio da Curota –na Barbanza– con Xosé Lois Seixo, Bautista Álvarez, Bieito Lobeira, Pilar García Negro, Marica Campo, Jenaro Marinhoas, Luz Rivas, Alberte Ansedo, Xoán Costa e Pilar Pallarés